

Jaarplan 2023 GRID Grafisch Museum Groningen

Bij de aanvraag Cultuurnota 2021-2024 hebben we de volgende activiteiten onderscheiden:

Activiteit 1 Vaste collectie: behoud en beheer

- behoud en beheer van de vaste collectie
- verzamelen en aankopen van objecten met een uniek Gronings verhaal, zoals de inventaris van drukkerij H. N. Werkman

Activiteit 2 Presentatie

- presentatie van de vaste collectie
- organisatie van tijdelijke tentoonstellingen, gekoppeld aan de vaste collectie en de actualiteit

Activiteit 3 Workshops en arrangementen

- workshops grafische technieken voor een breed publiek
- beschikbaar stellen workshop ateliers en riso-studio voor gevorderd publiek

Activiteit 4 Erfgoededucatie

- erfgoededucatie voor basisonderwijs, voortgezet onderwijs, beroepsonderwijs en hoger onderwijs

Activiteit 5 Evenementen

- organisatie en deelname aan culturele evenementen

In 2021 en 2022 waren de plannen in het kader van deze activiteiten erop gericht de opgaande lijn die het museum vanaf 2015 heeft weten te realiseren door te zetten naar de toekomst. Afgelopen jaar werd bekend dat er een ingrijpende verbouwing gaat plaatsvinden van het pand aan de Sint Jansstraat. Daardoor is GRID genoodzaakt met de collectie en de medewerkers te verhuizen naar een tijdelijk onderkomen. Op het moment van schrijven lijkt het erop dat we een locatie hebben gevonden die zowel depot- als kantoor- als werkruimte biedt. Het tijdelijk presenteren van de erfgoedpresentatie is geen optie. Maar op en vanuit deze tijdelijke locatie gaan we de komende jaren toch een aantal activiteiten uitvoeren. Dankzij de Druktemaker, onze museumdrukkerij op wielen die zomer 2022 is opgeleverd, en online activiteiten zoals de virtuele versie van Werkmans Bovenkamer, is er nog heel veel mogelijk en kunnen we blijven voldoen aan de vier strategische lijnen. Het activiteitenplan en de begroting 2023 zijn aangepast aan de nieuwe situatie: de oorspronkelijke activiteiten 3, 4, en 5 zijn gewijzigd naar:

Activiteit 3 – Presentatie: GRID online

Activiteit 4 – Druktemaker: workshops op locatie/deelname evenementen, erfgoededucatie

Activiteit 5 – Ontwikkeling Museum voor Letter en Beeld.

Voor activiteit 5 zetten we geen subsidie vanuit de Cultuurnota 2021-2024 in.

Activiteit 1

Door de aanstelling van een collectiemedewerker (financiering Mondriaanfonds) hebben we in 2022 vaart kunnen maken met de volgende onderdelen in het Plan van Aanpak voor de vaste collectie: de herijking van de collectie en de verdieping in de objectregistratie op basis van nader historisch onderzoek. Daar gaan we in 2023 mee door. Dat de collectie moet worden verhuisd en opgeslagen is vervelend, maar biedt ons tegelijkertijd de kans om gericht te ontzamen en goed overzicht over de collectie en de museumbibliotheek te verkrijgen. Dat komt uiteindelijk ten goede aan de presentatie en ontsluiting van erfgoedcollectie en bibliotheek in het vernieuwde GRID, Museum voor Letter en Beeld.

Activiteit 2 De komende jaren hebben we geen eigen tentoonstellingsruimte. Wel willen we tentoonstellingen realiseren op tijdelijke locaties. Het blijft ons beleid om daarin samenwerking te zoeken dan wel te continueren met andere culturele instellingen, zoals Museum aan de A, Forum, Storyworld, Stichting De Best Verzorgde Boeken en de VOIC (noordelijke illustratoren). Te denken valt aan erfgoedtentoonstellingen en exposities over recente ontwikkelingen op het gebied van grafisch ontwerp, illustraties en nieuwe media. Met de VOIC zijn we in gesprek over een tentoonstelling rond de Groningse cartoonist Nico Visscher.

Activiteit 3

Tijdens de coronapandemie hebben we de virtuele versie van Werkmans Bovenkamer ontwikkeld, waardoor het publiek, ook als het museum gesloten, in aanraking kan komen met een belangrijk onderdeel van onze collectie: de drukkerij-inventaris van H.N. Werkman. De komende jaren gaan we extra input aan de 'virtuele Bovenkamer' toevoegen. Ook gaan we nieuwe bijdragen samenstellen voor de website collectiegroningen.nl. Zo kan het publiek op korte termijn al kennisnemen van de kennis die het onderzoek naar de collectie (zie activiteit 1) heeft opgeleverd.

Activiteit 4

Het activiteitenteam van GRID heeft de afgelopen jaren de workshops, de activiteiten en de erfgoededucatie op een goed niveau gebracht. Daar blijven we op inzetten, net als op de verbinding met andere disciplines, zoals poëzie en muziek.

Met de Druktemaker kunnen we in 2023 en 2024 met ons aanbod op pad in Stad en Ommeland: naar scholen voor het verzorgen van erfgoededucatie, naar wijken, (zorg)instellingen en festivals met ons aanbod lezingen, workshops en activiteiten. Daartoe hebben we de pilots Cultuureducatie met Kwaliteit van de afgelopen jaren en ons reguliere workshop- en activiteitenaanbod geschikt gemaakt voor het werken op locatie. Het team Druktemaker volgt bovendien in het najaar van 2022 een training I Ask. Deze methode is gericht op de dialoog tussen rondleider/museumdocent en bezoeker. Met de Druktemaker kunnen we blijven participeren in de projecten *VMBO GO* en *Stap op de rode loper*, waarbij VMBO-leerlingen uit stad en provincie kennismaken met literatuur en (druk)kunst en het nieuwe educatieproject *Bitterzoet Erfgoed*. Voor dat laatste project rollen we de Druktemaker zelfs de A-kerk in! Ook bij deelname aan festivals en andere evenementen is de Druktemaker goed inzetbaar. Nog in onderzoek is de mogelijkheid om het aanbod rondom de riso duplicator A2, waaronder een workshop Ontwerp en Risoprint, op locatie aan te bieden.

Activiteit 5

In 2020 schreven we de eerste versie van het projectplan voor een vernieuwde inhoud en presentatie van het Groningse Grafisch Erfgoed, met als werktitel: **GRoningen In Druk**. Mede vanwege de ontwikkelingen betreffende onze huisvesting, kwamen de plannen in een stroomversnelling. We spreken nu van het te ontwikkelen **Museum voor Letter en Beeld**. Voor ontwikkeling en uitvoering hiervan doen we een beroep op fondsen en doelsubsidies.

Toelichting op de begroting

Zoals boven aangegeven hebben we de activiteitenbegroting moeten aanpassen naar de nieuwe situatie.

Bij de personeelskosten hebben we een bezuiniging doorgevoerd op de inzet van vast personeel, namelijk 0,5 fte op de directeursfunctie. Wel hebben we een toepassing van fair pay begroot (40%). De inhuur van een projectleider en een klein deel van de salariskosten van de directeur zijn ondergebracht bij activiteit 5 – het project Museum voor Letter en Beeld.

Bij de huisvestingskosten komen de uitgaven voor huur en servicekosten Sint Jansstraat te vervallen. Daarvoor in de plaats komen:

- Uitgave van 20.400 voor huur tijdelijke expositieruimte (activiteit 2).
- Uitgave van € 24.000 + € 30.000 + € 5000 voor opslag, transport en aanpassingen tijdelijke huisvesting. Deze zijn ondergebracht bij activiteit 5: het ontwikkeltraject Museum voor Letter en Beeld.

Voor de opslag van kwetsbare objecten blijven we depotruimte huren in Leek; daarvoor is € 3000 begroot (activiteit 1)

Voor de activiteiten 1 tot en met 4 doen we een beroep op de subsidie vanuit de Cultuurnota 2021-2024. De financiering voor het project Museum voor Letter en Beeld komt voor een groot deel van een anoniem fonds. In de loop van 2023 zullen wij hiervoor ook bij beide overheden een aparte subsidieaanvraag gaan indienen.

Activiteiten en strategische lijnen

Hieronder staan de geplande activiteiten 2023 op een rij. We kunnen daarmee voldoen aan de vier strategische lijnen.

Een sterke basis

GRID heeft de afgelopen jaren met haar financiële rapportages en jaarplannen zorggedragen voor transparantie ten aanzien van de bedrijfsvoering. Daarnaast hebben we gewerkt aan een duidelijke koers: GRID is een erfgoedmuseum dat bezoekers het grafisch erfgoed passief én actief laat ervaren. Het museum doet dat met een unieke, Groningse collectie, die in 2019 versterkt is met de aankoop van de inventaris drukkerij H.N. Werkman. Het museum organiseert en neemt deel aan tal van evenementen.

Als vrijwilligersorganisatie biedt GRID veel mensen een plek waar ze erkend worden in hun mogelijkheden, begrip vinden voor hun beperkingen en stimulans zich te ontwikkelen.

Diverse fondsen hebben de afgelopen jaren onze projecten financieel gesteund. Daardoor konden we onderscheidende tentoonstellingen maken.

Op Europees niveau spannen erfgoedinstellingen zich momenteel in voor de erkenning van de drukkunst als immaterieel erfgoed. De eerste stap, de bijschrijving van de drukkunst in het immaterieel erfgoedregister, is in 2022 gezet. GRID participeert actief in deze trajecten. Het gevarieerde aanbod van workshops grafische technieken dat GRID verzorgt draagt bij aan het behoud van de drukkunst.

Samenleven met cultuur

GRID richt zich met de vaste collectie, de exposities en de activiteiten op alle lagen van de bevolking. Het expositiebeleid voorziet in historische tot eigentijdse grafische kunst en ontwerp. Dat houden we vast bij de programmering van tentoonstellingen op tijdelijke locaties.

Ook de erfgoededucatie kent een breed spectrum: van kortdurende activiteiten voor de BSO tot en met verdiepende lessen en workshops op maat voor basis-, voortgezet- en beroepsonderwijs. Met de De Graafschool hebben we aanbod ontwikkeld voor het Speciaal Onderwijs, wat we ook kunnen uitvoeren met de Druktemaker. In 2021 hebben we samen met Noorderpoort een educatief aanbod ontwikkeld voor de eerstejaars Mediavormgeving. Dit aanbod heeft een vaste plek in het curriculum, de komende jaren verzorgen we dat op locatie.

De Druktemaker maakt het mogelijk nieuwe doelgroepen te bereiken, zoals asielzoekerskinderen, kinderen in instellingen voor jeugdzorg, volwassenen in instellingen voor verslavingszorg of instellingen voor demente ouderen. Aanbod op maat en op basis van diverse thema's is mogelijk.

Met onze aandacht voor heden en verleden van typografie en beeldtaal, de betekenis van het vrije woord, de grafische industrie en de drukpersen, zien we kansen om de komende jaren aanbod en activiteiten te ontwikkelen rond de thema's vrijheid van meningsuiting en mediawijsheid. Voor het educatieproject rond de provincie brede manifestatie *Bitterzoet Erfgoed* ontwikkelen we de module Propaganda en Protest, uiteraard met inzet van de Druktemaker.

Last but not least: de vrijwilligers van GRID blijven de komende jaren een actieve rol spelen, ten eerste in de overdracht van de verhalen rond de grafische collectie. Daarnaast is een deel van hen onmisbaar voor de instandhouding van de drukkunst als immaterieel erfgoed. Bij een deel van hen is technische kennis over de persen en andere drukkersmaterialen aanwezig, anderen dragen de grafische technieken op een toegankelijke wijze over op het publiek. We zijn bezig met het documenteren van de aanwezige kennis en kunde, en gaan daar de komende jaren mee door! We hebben hiervoor ook goede contacten gelegd met de grafische bedrijven in stad en provincie.

Overall cultuur

Juist in de komende periode is GRID, onder meer met de Druktemaker, een outreachend museum. Ook in 2023 is GRID aanwezig op drukbezochte evenementen in de Groninger cultuuragenda, zoals Zomerstad en Noorderzon. Voor die gelegenheden bedenken we speciale activiteiten. Ook kunnen we met de Druktemaker naar scholen, wijken en zorginstellingen voor diverse doelgroepen.

Thuis in Groningen

De collectie van GRID is grotendeels afkomstig uit Groningen, zowel provincie als stad: van de persen en het archief van drukkerij Mulder uit Oude Pekela, tot en met de inventaris drukkerij van de beroemde drukker-kunstenaar H.N. Werkman. Met de Druktemaker, de

website Werkmans Bovenkamer en sociale media kunnen we in 2023 de verhalen rond deze objecten blijven vertellen.

Bij de tijdelijke tentoonstellingen leggen we regelmatig het accent op Groningen, zowel provincie als stad. Voorbeelden uit de afgelopen jaren zijn ‘Papier ontvouwd. Groningers en hun papier’, ‘De Bosatlas. De kunst van het weglaten’, ‘Boeken Binden. 30 jaar Atelier Wim Gremmen’ en ‘Werkman werkt door’ op het programma. Dat blijven we doen.

Ook de erfgoededucatie kent een Groningse invalshoek, zoals in het programma voor de bovenbouw van het basisonderwijs Vervolging en Vrijheid.Toen en Nu. Daarin staan centraal het Joodse leven in de Folkingestraat en het drukken in oorlogstijd. Voor het realiseren van deze projecten en activiteiten werken we samen met onder meer de Groninger Archieven, het Veenkoloniaal Museum, de Rijksuniversiteit, de Synagoge, Groningse (basis)scholen en grafische bedrijven uit de regio. Met de Druktemaker kunnen we een groot deel van de erfgoedmodules blijven uitvoeren.

Overzicht activiteiten en plannen bedrijfsvoering

Activiteiten	2023
Activiteit 1 Vaste collectie: behoud en beheer	<ul style="list-style-type: none"> • Indeling collectie afronden • Verdieping objectregistratie objecten categorie A • Onderzoek naar de A-objecten in de collectie • Ordenen bibliotheek en voorbereiden ontsluiting • Afronden afstoten D-stukken (indeling Rijksdienst Cultureel Erfgoed), volgens LAMOprocedure
Activiteit 2 Presentatie: vaste collectie:	<ul style="list-style-type: none"> • De ontwikkeling van een vernieuwende presentatie van de vaste collectie is onderdeel van het project Museum voor Letter en Beeld (activiteit 5) • Een aantal kleine objecten is ondergebracht in de Druktemaker (activiteit 4) • Meer aandacht voor presentatie van objecten online
Activiteit 2 Presentatie: Expositie tijdelijke locaties	<ul style="list-style-type: none"> • Tentoonstelling over de Groningse cartoonist Nico Visscher op een tijdelijke locatie.
Activiteit 3 Presentatie GRID online	<ul style="list-style-type: none"> • Website Werkmans Bovenkamer – genereren van nieuwe content en publiceren resultaten onderzoek • Objecten en hun verhalen – nieuwe items samenstellen en toevoegen aan collectiegroningen.nl • Items delen via Facebook en Instagram – collectiestukken; doe activiteiten voor voor thuis
Activiteit 4 Druktemaker: workshops op locatie/deelname evenementen	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen nieuwe workshops, waaronder Ontwerp en Risoprint • Uitvoeren aanbod zorginstellingen (jeugd, ouderen, verslavingszorg, enz.) en wijkcentra in stad en provincie. • Evenementen: ESNS Art (deelname hangt af van tijdstip verhuizing); Poëziemarathon; Zomerstad; KEI; Noorderzon; ESN cultuurdag; Museumnacht, 7^{de} editie; Your first festival
Activiteit 4 Druktemaker: erfgoededucatie	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren aanbod (modules en op maat) erfgoededucatie BO, VO, SO, VMBO, MBO • Deelname Stap op de rode loper – literatuur en beeldende kunst voor VMBO • Voortzetting Cultuursafari VMBO (samen met onder meer Groninger Museum, Vrijdag) • Deelname educatietraject <i>Bitterzoet Erfgoed</i>
Activiteit 5 Museum voor Letter en Beeld	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling vernieuwend en aansprekend museaal concept. Hiervoor wordt een apart projectplan geschreven. Tevens wordt een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd.